

Från Ukraina och Belarus

FREDRIK W ANDERSSON
OCH ESKIL WADENSJÖ

INLÄGG

Flyktingströmmarna inom Europa är nu helt annorlunda än tidigare år, både till omfattning och riktning mellan länder. Kriget i Ukraina har lett till att många flyr landet. I ett europeiskt sammanhang är Ukraina både till storlek och befolkning ett mycket stort land och flyktingströmmen är mycket stor. FN beräknar att mer än 12 miljoner är på flykt och av dem har nästan sex miljoner tagit sig utomlands.

Antalet som kommit som flyktingar från Ukraina till EU-länder är mycket högt i de länder som gränsar till Ukraina; Polen, Slovakien, Ungern, Rumänien och Moldavien. Allra flest har kommit till Polen (5,8 miljoner har kommit och av dem har 3,8 miljoner återvänt), men antalet är också högt i flera andra länder i Europa. Enligt uppgifter från UNHCR (2022) avseende slutet av augusti 2022 var t ex antalet flyktingar i Tyskland 971 000, Tjeckien 423 000, Italien 160 000, Spanien 139 000, Frankrike 97 000 och Österrike 80 000. I Sverige var antalet 45 000 enligt denna källa. Totalt flydde 2 931 000 från Ukraina till länder i Europa som inte är grannländer.

Redan tidigare hade det kommit migranter från Ukraina till andra länder i Europa. I Tyskland var det totala antalet som migrerat från Ukraina ca en miljon i slutet av juli 2022 medan antalet var 152 547 samma månad 2021 (alltså före kriget), se Zuwanderungsmonitor (August 2022) och Gleisr m fl (2022) för mer detaljerad information.

Merparten av de ukrainare som sökt asyl i Sverige enligt massflyktsdirektivet är kvinnor: 28 136 jämfört med 16 494 män enligt uppgifter från Migrationsverket avseende slutet av augusti. Begränsar vi jämförelsen till de som är 18 år och äldre är skillnaden än större. Skillnaderna kan förklaras med de regler som införts från den ukrainska regeringens sida att män mellan 18 och 60 år inte får lämna landet. Av övriga asylsökande från Ukraina var 858 kvinnor och 1 021 män.

I flyktingvågen kan det också finnas belarusier som tidigare flytt till Ukraina och som nu flyr vidare. Också de omfattas av massflyktsdirektivet.

Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet gäller för de som:

- är ukrainska medborgare och var bosatta i Ukraina före 24 februari 2022, eller
- har uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande i Ukraina, eller
- är familjemedlem till någon som tillhör de två ovanstående grupperna.

Massflyktsdirektivet gäller alltså även för de som före 24 februari fått uppehållstillstånd i Ukraina som flykting, vilket bör gälla många av de som flytt från Belarus till Ukraina under de senaste åren.¹

Vi kan alltså vänta oss att det till Sverige kommer många flyktingar från Ukraina men också i mindre utsträckning (indirekt) från Belarus. Få belarusiska medborgare har dock hittills sökt asyl i Sverige med hänvisning till massflyktsdirektivet. För flyktingar med ursprung i dessa båda länder kan mottagandet underlättas av att det kommit personer från samma länder tidigare. De

Fredrik W Andersson är filosofie doktor i nationalekonomi. Han är verksam som analytiker vid Statistiska centralbyrån. Fredrik.Andersson@scb.se

Eskil Wadensjö är professor i nationalekonomi vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet. eskil.wadensjo@sofi.su.se

Vi vill tacka Lovisa Persson för värdefulla synpunkter på en tidigare version.

¹ Många lämnar nu också Ryssland till följd av kriget. Ett fåtal av dem kan komma till Sverige. De omfattas inte av massflyktsdirektivet. Ett antal ryska medborgare har dock kommit från Ukraina och sökt asyl med hänvisning till massflyktsdirektivet.

som kommit tidigare har i flertalet fall inte kommit som flyktingar utan för att arbeta, för att bedriva studier eller av familjeskäl, och de kan därför ha haft goda möjligheter att etablera sig i Sverige. Huruvida de som kommit tidigare kan vara till hjälp för de som kommer nu i termer av att hitta sysselsättning beror bl a på vilken arbetsmarknadsställning de tidigare migranterna har i Sverige. Har de arbete och i så fall vilken typ av arbete? I vilka delar av Sverige bor de? Vi försöker i denna artikel kortfattat svara på dessa frågor. Landsmän kan också ge andra typer av stöd, exempelvis socialt och psykologiskt stöd (Rolf och Schubert 2022), men också hjälp med att ordna bostad och ge olika typer av information om Sverige.

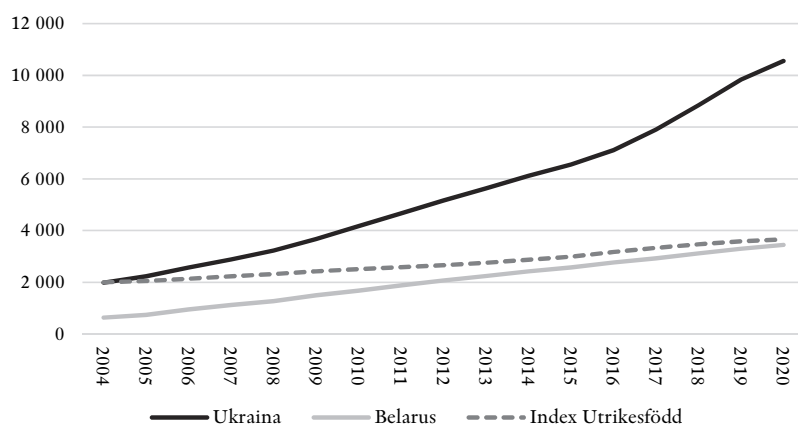
Hur många från Ukraina och Belarus hade kommit till Sverige fram till 2020?

Vi ska först se på utvecklingen av individer i åldrarna 16–74 år under åren fram till 2020. Datan är hämtad från den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS), förutom uppgiften om individers grund för bosättning som kommer från Longitudinellt register för integrationsstudier (STATIV). Tidsperioden 2004–20 är vald med tanke på att definitionen av sysselsatt reviderades

i RAMS mellan åren 2003 och 2004. 2020 är det senaste året med tillgänglig information.

Figur 1 visar utvecklingen av antalet individer födda i Ukraina och Belarus bosatta i Sverige under perioden 2004–20. I figuren finns även en indexserie som illustrerar hur utvecklingen för individer födda i Ukraina skulle sett ut om utvecklingen i stället skulle motsvarat utvecklingen för alla utrikesfödda i folkbokföringen. År 2004 var 0,21 och 0,07 procent av de utrikesfödda från Ukraina respektive Belarus. År 2020 var motsvarande andelar 0,61 respektive 0,20 procent. Båda grupperna har ökat med ca 430 procent under tidsperioden, vilket kan kontrasterats mot 83 procent för alla utrikes födda. Trots den snabba ökningen i antal är det fråga om små grupper även i slutet av den period vi här behandlar. De största grupperna av utrikes födda folkbokförda människor i Sverige 2020 var följande: Syrien (194 000), Irak (146 000) och Finland (140 000). Ukraina och Belarus kommer först på 38:e respektive 79:e plats. Det hindrar inte att de som tidigare kommit från dessa länder kan vara ett stort stöd för de som kommer nu.

En viktig fråga är hur många av de som tidigare kommit från de båda län-

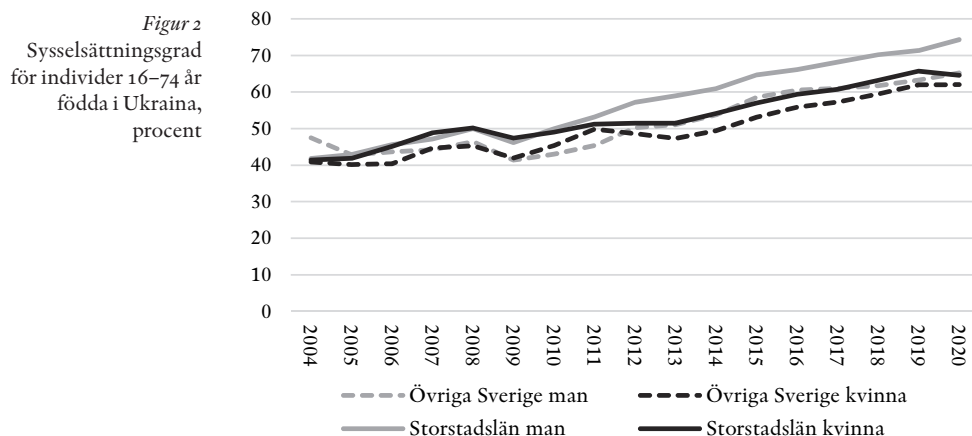
Figur 1
Utvecklingen av antalet utrikes födda i åldrarna 16–74 från Ukraina och Belarus 2004–20

Källa: RAMS, egna beräkningar.

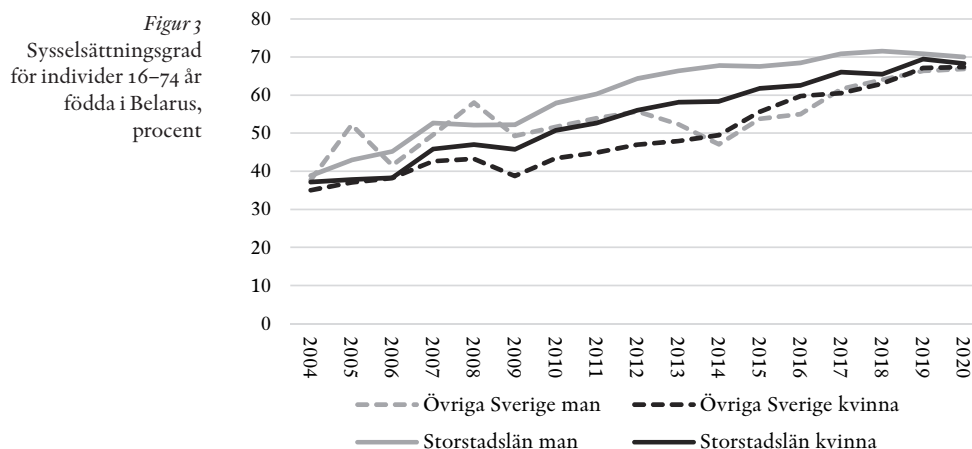
derna som är sysselsatta och vilken typ av sysselsättning de har. Detta kan ha betydelse för deras möjligheter att hjälpa de som nu kommer som flyktingar, bl a med att finna arbete. Vi visar nedan figurer över sysselsättningsgraden för dem från Ukraina och Belarus. En uppdelning är gjord i två grupper: 1) de tre storstadslänen (Stockholms, Västra Götalands och Skåne län) och 2) övriga län. Av figur 2 och figur 3 framgår att andelen sysselsatta har ökat markant under undersökningsperioden för de

som kommer från båda länderna. Det gäller såväl för män och kvinnor som för de i storstadslänen och de i övriga län. Jämför vi nivåerna för de olika grupperna ser vi att andelen sysselsatta är något högre för män än för kvinnor och något högre för de som bor i storstadslänen än för de som bor i andra län. För de födda i Belarus är dock skillnaden mycket liten mellan kvinnors och mäns sysselsättningsgrad.

En möjlighet att få arbete för de som nu kommer är att få det hos en egenföre-

Källa: RAMS, egna beräkningar.

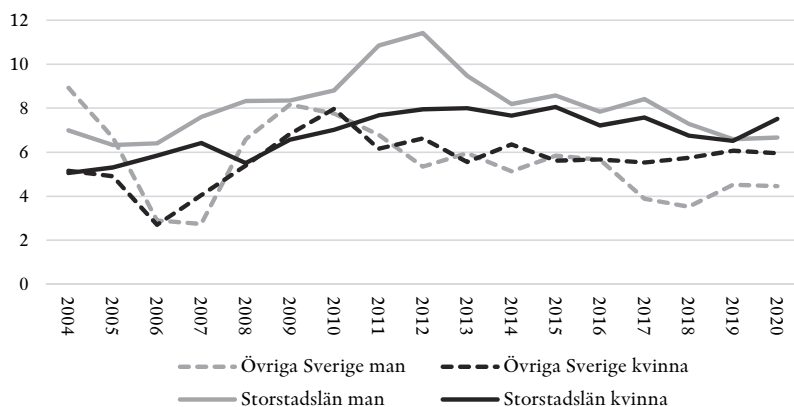

Källa: RAMS, egna beräkningar.

tagare som tidigare kommit från samma land. Vi har därför undersökt andelen företagare i de två grupperna oavsett vilken juridisk form företaget drivs i. Se figur 4 för födda i Ukraina och figur 5 för födda i Belarus.

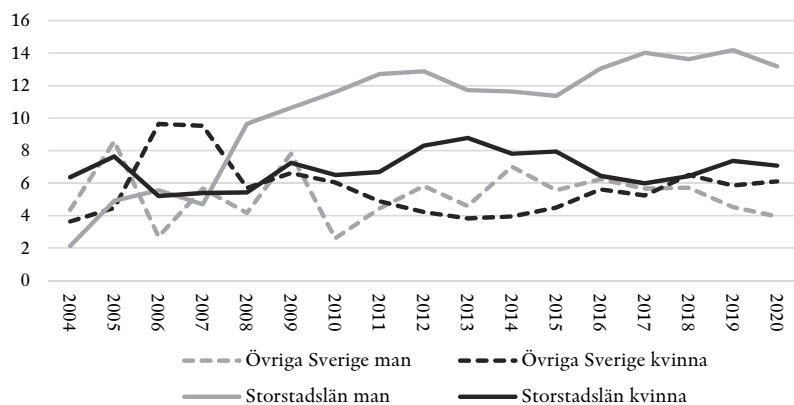
Vi ser att det är betydande variationer över tid, vilket kan förklaras av att det är fråga om små grupper vars sammansättning förändrats efterhand som nya tillkommit. Andelen varierar i stort sett mellan fyra och tio procent för de olika grupperna. Det är vanlig-

are att vara egenföretagare bland de som bor i storstadslänen än bland de som bor i andra län. Egenföretagarna är spridda på olika branscher. De har en något annorlunda sammansättning än vad som gäller för alla egenföretagare i Sverige. De startar i större utsträckning olika typer av serviceföretag och i mindre utsträckning företag inom jordbruk och tillverkning. För de som kommer från Ukraina är det 2020 något vanligare att kvinnor än män är egenföretagare.

Figur 4
Andelen egenföretagare, för individer 16–74 år, bland de som kommit från Ukraina, procent

Källa: RAMS, egna beräkningar.

Figur 5
Andelen egenföretagare, för individer 16–74 år, bland de som kommit från Belarus, procent

Källa: RAMS, egna beräkningar.

Folkbokförda i Sverige 2020 men födda i Ukraina och Belarus

Det är sysselsättningsgraden i slutet av perioden, dvs 2020, som är av störst intresse för vilka möjligheterna är att hjälpa de flyktingar som nu kommer att få ett arbete. Vi ska därför närmare undersöka gruppen födda i Ukraina eller Belarus som var folkbokförda i Sverige år 2020. Vi kan konstatera att ungefär tre av fyra är 34–64 år och att kvinnorna är fler än männen, både bland de från Ukraina och de från Belarus.² Bland barnen (0–15 år) och de unga (16–24 år) är antalet pojkar och flickor ungefär lika många bland de från båda länder. Endast några få procent av grupperna är 65 år eller äldre.

De som kommit från Ukraina finns i alla län, men de flesta, 71 procent, finns i storstadslänen; 46 procent i Stockholms län, 13 procent i Skåne län och 12 procent i Västra Götalands län. För de från Belarus finns 72 procent i storstadslänen med en något högre koncentration i Stockholms län (54 procent) än för

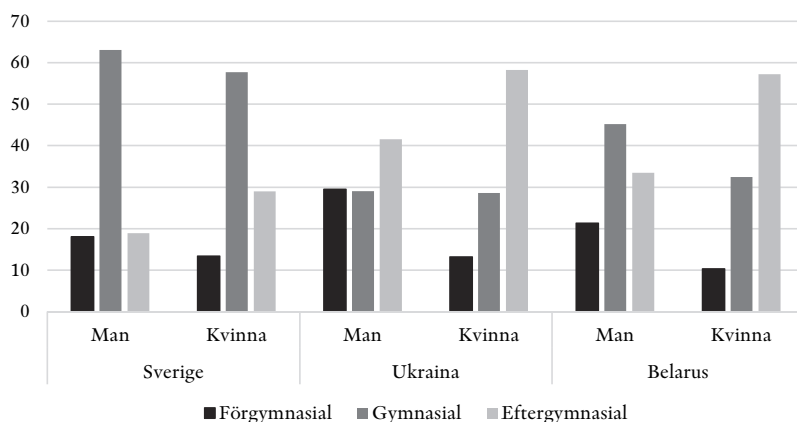
dem från Ukraina, och med nio procent i Skåne län och tio procent i Västra Götalands län.

Nästa steg är att studera sammansättningen efter utbildning och sysselsättning och efter bosättningsgrund. Utbildning är en viktig faktor för möjligheten att få arbete och inte minst för vilka arbeten personer kan få. Figur 6 visar att många har gymnasial eller eftergymnasial utbildning (tre år eller längre) bland dem som tidigare immigrerat från Ukraina och Belarus. Det gäller speciellt kvinnorna där en majoritet har eftergymnasial utbildning. Bland männen från Ukraina och Belarus är däremot de med förgymnasial utbildning överrepresenterade.

Andelen sysselsatta varierar med grund för bosättning, se tabell 1. Tabellen visar samtidigt att oavsett grund för bosättning är andelen sysselsatta klart högre bland dem från Ukraina och Belarus än bland dem som inte är födda i Sverige eller annat EU/EES-land.

Det finns betydande skillnader i

Figur 6
Utbildningsfördelning 2020 för dem från Ukraina och Belarus och 16–74 år, och alla födda i Sverige

Anm: Eftergymnasial utbildning avser tre år eller längre.

Källa: RAMS, egna beräkningar.

² Även i Tyskland är kvinnorna fler än männen bland de som tidigare kommit från Ukraina, 90 000 jämfört med 50 000 år 2020.

Grund för bosättning	Ukraina		Belarus		Ej födda i Sverige eller annat EU/EES-land Sysselsättningsgrad
	Sysselsättningsgrad	Antal	Sysselsättningsgrad	Antal	
Anknytning	57,3	4 509	60,2	1 428	53,8
Studier eller arbete	81,0	2 405	80,8	548	68,2
Flykting	71,5	2 554	74,7	1 080	59,4
EU/EES	65,7	583	69,2	188	68,0
Permanent	89,3	28	85,7	21	77,4

Källa: RAMS och STATIV, egna beräkningar.

Tabell 1
Andel och antal sysselsatta efter grund för bosättning i åldern 16 till 74 år

Grund för bosättning	Ukraina		Belarus	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Anknytning	905	3 604	457	971
EU/EES	182	401	73	115
Flykting	686	1 868	385	695
Information saknas	241	233	84	97
Permanent	13	15	10	11
Studier och arbete	1 696	709	360	188
Totalsumma	3 723	6 830	1 369	2 077

Källa: RAMS och STATIV, egna beräkningar.

Tabell 2
Grund för bosättning för födda i Ukraina och Belarus 2020 i åldern 16–74

sammansättning efter grund för bosättning mellan kvinnor och män i de båda länderna, se tabell 2. Kvinnor har oftare än män kommit på grund av anknytning, från annat EU/EES-land eller som flykting. Män har oftare kommit för arbete eller studier.

Det går inte att finna något enhetligt mönster i andelen sysselsatta kvinnor och män efter grund för bosättning för de födda i Ukraina och Belarus bosatta i Sverige 2020. För några bosättningsgrunder har män högre sysselsättningsandel än kvinnor, men bland de som kommit som flyktingar har kvinnorna en högre andel sysselsatta än männen.

Vilka faktorer påverkar sysselsättningen?

Vi har också undersökt hur sannolikheten att vara sysselsatt varierar med utbildning, kön, ålder, ålder i kvadrat, vistelsetid, bostadsregion och grund för bosättning med hjälp av regressionsanalys. Vi redovisar dels skattningsresultat för tre grupper separat; för de som är födda i Ukraina, de som är födda i Belarus och som jämförelse de som är födda i Sverige. Vi redovisar också en skattnings där alla tre grupperna ingår, se tabell 3. Den ekonometriska utvärderingen bygger på en logistisk regressionsansats, där individerna är antingen: sysselsatta (1) eller ej sysselsatta (0). Modellen utvärderas vid gruppernas medianvärden,

Tabell 3
Marginaleffekter av
olika faktorer på sannolikheten att vara
sysselsatt

Variabler	SVE	UKR	BEL	ALLA
Eftergymnasial	0,101*** (0,00)	0,144*** (0,01)	0,144*** (0,03)	0,104*** (0,00)
Gymnasial	0,066*** (0,00)	0,094*** (0,01)	0,097*** (0,03)	0,068*** (0,00)
Kvinna	-0,012*** (0,00)	-0,124*** (0,01)	-0,056** (0,02)	-0,012*** (0,00)
Ålder	-0,002*** (0,00)	0,005*** (0,00)	0,008*** (0,00)	-0,002*** (0,00)
Vistelsetid	0,009*** (0,00)	0,010*** (0,00)	0,014*** (0,00)	0,009*** (0,00)
Storstad	-0,006*** (0,00)	0,035*** (0,01)	0,001 (0,02)	-0,004*** (0,00)
Anknytning		-0,067*** (0,01)	-0,090*** (0,02)	-0,051*** (0,006)
Flykting		-0,040** (0,01)	-0,031 (0,03)	-0,0576*** (0,006)
Stud/arb		0,132*** (0,02)	0,135*** (0,04)	0,060*** (0,007)
Ukraina				0,003*** (0,00)
Belarus				0,003*** (0,00)

Anm: Vi använder tre dummyvariabler för att fånga grund för bosättning där den utlämnade gruppen är de som tillhör andra kategorier än dessa tre. Med antal år för födda i Ukraina och Belarus avses antal år folkbokförda i Sverige från 2004 och för individer födda i Sverige motsvarar det antal år bosatta i Sverige från 2004. Asterisker indikerar statistisk signifikans enligt följande: *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,10.

Källa: RAMS, egna beräkningar.

vilket i tabellen återspeglas av att koeficienterna visar den marginella förändringen i sannolikheten att bli sysselsatt givet att de oberoende variablerna är satta till medianvärdet.

Skattningarna pekar på att utbildningsnivå har stor betydelse för alla tre grupperna, men att den har än större betydelse för de från Ukraina och Belarus än för den svenska jämförelsegruppen. Vistelsetid har inte oväntat en positiv effekt – ju längre vistelsetid i Sverige desto högre sysselsättning. Samtidigt ses en lägre sannolikhet att vara sysselsatt för de som inte kommit till Sverige för arbete eller studier utan

på andra grunder. För de från Ukraina är andelen sysselsatta högre för de som bor i storstads-län än för de som bor i andra län. Ett annat intressant resultat är att efter att hänsyn tagits till olika individegenskaper har kvinnor från både Ukraina och Belarus lägre sysselsättning jämfört med män än vad kvinnor födda i Sverige har jämfört med män födda i Sverige. Men samtidigt har kvinnorna från Ukraina och Belarus oftare högre utbildning än vad männen från samma länder har.

Noterbart är att givet modellspecifikation pekar resultatet på att individer från Ukraina och Belarus har en

marginellt högre sannolikhet att vara sysselsatta än vad individer födda i Sverige med liknande egenskaper har. Se de två sista raderna i kolumn 4 i tabell 3.

Slutsatser

Vår undersökning pekar på att de som tidigare kommit från Ukraina och Belarus är väl integrerade på den svenska arbetsmarknaden. Det är inte unikt för Sverige. Undersökningar avseende Tyskland visar också att de som tidigare kommit från Ukraina har en hög sysselsättningsgrad där (Brücker 2022; Brücker m fl 2022).

Att de som tidigare kommit från de båda länderna är etablerade på den svenska arbetsmarknaden kan bidra till att de som nu kommer har bättre möjligheter att få arbete och i övrigt bli etablerade i Sverige.

Som framgått utgör kvinnor en majoritet av de som tidigare kommit från Ukraina och Belarus och detta är fallet i än större utsträckning bland de som nu kommer som flyktingar. Något som har uppmärksammats i flera länder är att det förekommer att en del av de kvinnor

som nu kommer har blivit utnyttjade i olika avseenden, se t ex Moaveni (2022). Det visar på vikten av att följa hur det går för dem som nu kommer som flyktingar för myndigheter men också inom forskningen.

REFERENSER

Brücker, H (2022), "Geflüchtete aus der Ukraine: Eine Einschätzung der Integrationschancen", IAB-Forschungsbericht 4/2022, Nuremberg.

Brücker, H m fl (2022), "Die Folgen des Ukraine-Kriegs für Migration und Integration: Eine erste Einschätzung", IAB-Forschungsbericht 2/2022, Nuremberg.

Gleisr, P m fl (2022), "Knapp zwei Prozent der deutschen Betriebe habe bislang Geflüchtete aus der Ukraine eingestellt", IAB-Forum 24 juni 2022.

Moaveni, A (2022), "Women at the Brink. Azadeh Moaveni Reports from the Polish Border", *London Review of Books*, 12 maj 2022.

Rolf, S och S Schubert (2022), "Refugees Coming from Ukraine Need Quick Psychological Help in Their Language", *ZEW News*, March/April 2022, s 3.

UNHCR (2022), Operational data portal. Ukraine refugee situation, UNCHR, Genève.

Zuwanderungsmonitor August 2022.